

Opinnäytetyö (AMK) |

Sairaanhoitajakoulutus

Opinnäytetyö 2023

Elina Kinnunen & Maija Virtanen

Asukaslähtöinen hoitotyö tehostetussa palveluasumisessa

– Opas Attendon Katarinanpuiston työntekijöille

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Sairaanhoitaja

2023 | 45 sivua

Elina Kinnunen, Maija Virtanen

Asukaslähtöinen hoitotyö tehostetussa palveluasumisessa

- Opas Attendo Katarinanpuiston työntekijöille

Jokaisella ikäihmisellä on oikeus laadukkaaseen hoitoon ja hyvään elämään. Asukaslähtöisessä hoitotyössä asiakkaan yksilölliset arvot, tilanteet ja elämäntyyli otetaan huomioon ja asiakas kohdataan yksilönä ja on oman elämänsä asiantuntija.

Opinnäytetyön tehtävänä oli tehdä opas asukaslähtöiseen hoitotyöhön tehostetussa palveluasumisessa Attendo Katarinanpuiston henkilökunnalle. Tavoitteena on kehittää ja parantaa laadukasta ja asukaslähtöistä hoivaa tehostetussa palveluasumisessa. Toimeksiantajana toimi Attendo Katarinanpuisto ja työ toteutettiin projektina.

Opas sisältää toimeksiantajan lupaukset ja arvot. Nämä luovat perustan asukaslähtöiselle hoitotyölle. Näiden jälkeen opas keskittyy käsittelemään asukaslähtöistä hoitotyötä tehostetussa palveluasumisessa. Oppaassa on kuvattu asiakaslähtöisyys ja -osallisuus, mitä on asukaslähtöinen hoitotyö, omahoitajuuden merkitys ja virikkeellinen arki. Lopuksi oppaassa on mainittu myös asukaslähtöistä hoitotyötä säätelevät lait. Opas tehtiin sähköiseen muotoon Power Pointina.

Opas hyväksyttiin käytettäväksi ohjeistuksena asukaslähtöisestä hoitotyöstä. Ajan kuluessa tietojen ajantasaisuus on hyvä tarkistaa.

Asiasanat:

asiakaslähtöisyys, asiakasosallisuus, asukaslähtöisyys, tehostettu palveluasuminen, vanhuspalvelut, ikäihminen

Bachelor's | Thesis

Turku University of Applied Sciences

Degree programme in nursing

2023 | 45 pages

Elina Kinnunen & Maija Virtanen

Resident-oriented care in enhanced service housing

- Guide for Attendo's Katarinanpuisto employees

Every elderly person has the right to quality care and a good life. In resident-oriented care, the client's individual values, situations and lifestyle are considered, and the client is met as an individual and is an expert in his own life.

The task of the thesis was to create a guide for resident-oriented care in nursing homes for the staff of Attendo Katarinanpuisto. The goal is to develop and improve high-quality and resident-oriented care in nursing homes. Work was made for the client Attendo Katarinanpuisto and the work was implemented as a project.

The guide contains the client's promises and values. These create the basis for resident-oriented care nursing work. After these, the guide focuses on dealing with resident-oriented care in enhanced serviced housing. The guide describes customer orientation and participation, what resident-oriented care nursing is, the importance of self-care and a stimulating everyday life. Finally, the guide also contains the laws regulating resident-oriented care. The guide was made in electronic format as Power Point.

The guide was approved for use as guidelines for resident-oriented care. Over time, it's a good idea to check that the information is up to date.

Keywords:

customer-orientated, customer participation, resident-oriented, 24-hour service housing, elderly services, elderly

Sisältö

1 Johdanto	6
2 Ikääntyneen hoito tehostetussa palveluasumisessa	7
2.1. Tehostettu palveluasuminen	8
2.2 Ikääntyneen yleisimmät sairaudet.....	10
3 Asukaslähtöisyys hoitotyössä	12
4 Hyvä opas	15
5 Projektin tehtävä ja tavoite	17
6 Projektin empiirinen toteuttaminen	18
6.1. Projektin suunnittelu.....	19
6.2. Projektin toteuttaminen ja tulos	23
7 Projektin eettisyys ja luotettavuus	30
8 Pohdinta	32
LÄHTEET	34

Liitteet

Liite 1. Opas

Kuvat

Kuva 1. Oppaaseen valittu diapohja ja fontti.....	24
Kuva 2. Oppaan ensimmäinen versio	25
Kuva 3. Oppaan sisältö.....	26

Kuva 4. Omahoitajuuden merkitys27

Kuva 5. Virikkeellinen arki28

Kuva 6. Lait28

Kuviot

Kuvio 1. Aikataulu20

Kuvio 2. Oppaan sisältö22

1 Johdanto

Laadukas ja asukaslähtöinen hoitotyö on jokaisen iäkkään ihmisen oikeus ja asukaslähtöisellä toimintatavalla voidaan mahdollistaa hyvä elämä iäkkäälle (Pirhonen 2017; Ahokas 2020). Hoitotyössä asiakaslähtöisyys on keskeisin arvo ja sen voidaan ajatella olevan myös hoitotyön eettisen toiminnan perusta (Aalto ym. 2017). Asiakaslähtöinen hoitotyö perustuu lainsäädäntöön ja potilaslain (785/2000) mukaan potilaalla on oikeus hyvään hoitoon, ja hoidossa yksilölliset tarpeet ja näkemykset otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon.

Vanhuspalvelulain (980/2012) mukaan nämä tulee myös kirjata asiakassuunnitelmaan. Asukaslähtöinen hoitotyö on kustannustehokasta: sekä asiakas että työntekijä ovat tyytyväisempiä ja hoito on vaikuttavampaa. Asukaslähtöisessä hoitotyössä asiakkaan yksilölliset arvot, tilanteet ja elämäntyyli otetaan huomioon hoitoa suunnitellessa, ja niiden pohjalta yhdessä asukkaan kanssa kehitetään häntä tyydyttävä ratkaisu. (Lamberg 2018; THL 2020; Hyttinen 2021.)

Tässä työssä kuvataan laadukasta asukaslähtöistä hoivaa palveluasumisen yksikössä asukkaan yksilöllisen hoivan, mielekkään arjen ja asukkaiden oikeuksien näkökulmasta. Työn tilaajana toimi Attendo Katarinanpuisto tehostetun palveluasumisen yksikkö Kaarinassa. Yksikkö tarjoaa tehostetun palveluasumisen palveluita kolmellekymmenelle ikäihmiselle. Yksikkö on kodinomainen, jokaisella on omat huoneet. Yksikössä on käytössä omahoitajajärjestelmä ja omahoitajien tehtävänä on huolehtivat asukkaan mielekkään arjen toteutumisesta. (Attendo Katarinanpuisto n.d.)

Opinnäytetyön tehtävänä oli tehdä opas asukaslähtöiseen hoitotyöhön tehostetussa palveluasumisessa Attendo Katarinanpuiston henkilökunnalle. Tavoitteena on kehittää ja parantaa laadukasta ja asukaslähtöistä hoivaa tehostetussa palveluasumisessa.

2 Ikääntyneen hoito tehostetussa palveluasumisessa

Juridisen perustan hoidolle tuovat Euroopan neuvoston allekirjoittamat ihmisoikeussopimukset (63/1999), joiden tarkoituksena on suojata ihmisen perusoikeudet sekä Suomen perustuslaki (731/1999) jonka mukaan valtion täytyy turvata ihmisoikeuden toteutuminen. Koko sosiaali- ja terveydenhoito perustuu lakeihin ja säädöksiin. Lait säätelevät vanhuksille tuotettavaa palvelua ja ovat perusta asukaslähtöiselle ja laadukkaalle hoitotyölle (THL 2023). Ikäihmisille tuotettavia palveluita ohjaa vanhuspalvelulaki (980/2012), joka on säädetty ylläpitämään ikääntyneen hyvinvointia ja toimintakykyä sekä hänen mahdollisuuttansa vaikuttaa omaan elämäänsä sekä sitä koskeviin päätöksiin. Vanhuspalvelulaissa (980/2012) ikääntyneellä tarkoitetaan henkilöä, jonka toimintakyky on heikentynyt korkean iän takia fyysisesti, psyykkisesti, kognitiivisesti tai sosiaalisesti.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) ja laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) tarkoituksena on edistää asukaslähtöisyyttä ja asiakas ja/tai potilassuhteen luottamuksellisuutta. Asukkaan hoito on toteutettava kunnioittavasti siten, että asukas kohdataan yksilönä hänen äidinkiелensä, kulttuuri- ja uskonnollinen tausta sekä yksilölliset tarpeet huomioiden. Myös laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987) viittaa samoihin teemoihin. Lain (380/1987) tarkoitus on edistää yhdenvertaista elämää ja ehkäistä sekä poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja/tai esteitä.

Terveydenhuoltolaissa (1326/2010) on säädetty, että palvelujen on oltava hyvään näyttöön perustuvaa ja asianmukaista. Sosiaalihuoltolaki (1304/2014) osaltaan säättää, että tarvittava ja saatu palvelu kohtaavat asukkaan tarpeita erilaisissa elämäntilanteissa.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon maksuista (734/1992) mukaan asukaskohtaiset maksut ovat joko enintään palvelujen kustannuksen verran tai maksu määräytyy henkilön maksukykyyn mukaan. Kaupunki voi myöntää tehostettuun palveluasumiseen palvelusetelin, joka on tarkoitettu kaikille

sosiaali- ja terveystalvuluja tarvitseville. Palvelusetelin tulee kattaa kokonaisuudessaan kustannukset palveluista, jotka ovat asukkaalle maksuttomia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023.)

Mikäli asukkaalla on sairauden tai vammaa takia vaikea ymmärtää päätöksiä ja syitä niille, on hoivakoti ja asukkaan hoidosta vastaavat hoitajat tilanteessa, jossa heidän tulee suojata asukkaan turvallisuus ja terveys sekä itsemääräämisoikeuden toteutuminen. Tehostetun palveluasumisyksikön tavoitteena on taata itsemääräämisoikeuden toteutuminen ja edistäminen sekä ennaltaehkäistä tilanteita, joissa joudutaan tukeutumaan rajoittamistoimenpiteisiin. Ilman lain säätämää perustetta itsemääräämisoikeutta eli koskemattomuutta tai vapautta ei voida riistää. Itsemääräämisoikeus on ihmisen perusoikeus. Jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä turvallisuuteen. Liikkumista rajoittavia rajoitustoimenpiteitä voi hoitohenkilökunta tehdä ainoastaan lääkärin tehtyä päätöksen rajoituksen käytöstä. Hoitohenkilökunta itse päättää rajoitusten käyttämisestä, pelkkä lupa rajoittamistoimenpiteeseen ei tarkoita, että sitä tulee käyttää koko ajan. Rajoittamistoimenpiteen tarkoitus on turvata asukkaan turvallisuus ja sen vuoksi sitä tulee käyttää harkiten vain tarpeen mukaan. Jokaisesta rajoittamistoimenpiteenkäytöstä pitää tehdä kirjaukset potilasasiakirjoihin. (Vanhustyön keskusliitto 2019; Aaltonen ym. 2021; Valvira 2021 A.)

2.1. Tehostettu palveluasuminen

Tehostettua palveluasumista on järjestettävä niille, jotka tarvitsevat ympärivuorokautista hoivaa ja huolenpitoa toimintakyvyn tai sairauden vuoksi. Palveluasumismuotoja on niin pitkä- kuin lyhytkestoistakin. Lyhytkestoista niin sanottua intervallijaksoa voidaan järjestää esimerkiksi omaishoitajan vapaiden ajaksi. Pitkäaikaista asumista tarjotaan henkilöille, jotka tarvitsevat ympärivuorokautista hoivaa. Tehostetun palveluasumisen asukkaina on usein iäkkäitä ihmisiä, joilla on tyypillisesti yksi tai useampi ikäihmisten sairauksista,

joka vaikuttaa heidän toimintakykyynsä. Kunta tai kaupunki voi järjestää tehostettua palveluasumista joko omana palvelunaan tai ostaa palvelun asukkaalle järjestöiltä tai yksityiseltä palveluntuottajalta palvelusetelin avulla (Aarnio 2019; Kuntaliitto 2020; Ikätalo 2023).

Tehostetun palveluasumisyksikön tulisi olla turvallinen, kodinomainen ja ikääntyneelle mielekästä tekemistä tarjoava. Tehostettuun palveluasumiseen sisältyvät asukkaan hoito sekä huolenpito yksilölliset tarpeet huomioiden. Tehostetussa palveluasumisessa korostuu myös toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä toiminta kuten fysioterapia ja kuntoutus, osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävä toiminta. Asukkaan perushoitoon kuuluu hygieniasta ja ruokailuista huolehtiminen sekä lääkehoidon asianmukainen toteutus. Asukkaan perushoidon lisäksi tehostettuun palveluasumiseen kuuluu vaatehuolto ja siivouspalvelut. (Aaltonen ym. 2018; Aarnio 2019; Sosiaalihuoltolaki; Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista)

Tehostetun ympärivuorokautisen palveluasumisen työtehtävissä hoitajan osaaminen ja taidot koostuvat kyvyistä huomioida asukkaan perushoidolliset asiat, kuten muun muassa lääkehoito-osaaminen ja kliinisen hoitotyön osaaminen. Hoitotyössä korostuu myös henkilökunnan vuorovaikutustaidot ja asukkaan arvostava kohtaaminen sekä kyky ottaa huomioon asukkaan eletty elämä. Hoitohenkilökunnan osaamiseen kuuluu myös empaattisuus, oma-aloitteisuus, erilaisuuden hyväksyminen sekä kyky hahmottaa kokonaisuuksia. (Aarnio 2019)

Tehostetussa palveluasumisessa itsemääräämisoikeus otetaan huomioon esimerkiksi siten, että asukkaalla on täysi oikeus päättää päivänsä sisällöstä. Ketään ei pakoteta toimimaan vastoin tahtoaan, jokaisella on vapaus kieltäytyä peseytymisestä, ruokailusta ja kuntoutuksesta sekä järjestettävään toimintaan osallistumisesta. Itsemääräämisoikeus voi helposti vaarantua laitosten tapojen takia. (Vanhustyön keskusliitto 2019; Aaltonen ym. 2021.)

Tavoitteena tehostetussa palveluasumisessa on hyvä elämänlaatu ja arvokas kuolema. Tavoitteen saavuttamiseksi hoitotyöhön kuuluu asukkaan terveydentilan, toimintakyvyn ja voimavarojen arviointi ja ylläpito, sairauksien hyvä hoito sekä mahdollisen muistisairauden ja käytösoireiden hallinta. Tavoitteena on myös laadukas palliatiivinen- ja saattohoito silloin, kun pyritään ehkäisemään kipua ja kärsimystä sekä vaalimaan elämänlaatua. (Hyvä ympärivuorokautinen hoito 2020; Kuntaliitto 2020).

2.2 Ikääntyneen yleisimmät sairaudet

Yleisimpiä ikäihmisten sairauksia ovat diabetes tyypit 1 ja 2, joista tyypin 2 diabetes on hyvin yleinen. Sitä sairastaa jopa puolimiljoonaa suomalaista. Yleisimpiä sydän- ja verisuonitaudeista ovat sepelvaltimotauti, sydämen vajaatoiminta ja aivoverenkiertohäiriöt. Ikääntyneellä tavataan usein myös syöpiä, joiden oireet voivat olla hyvin laajat, jonka vuoksi niitä voi olla joskus vaikea tunnistaa. Mielenterveyteen suuresti vaikuttavasta masennuksesta tai sen oireista kärsii noin 1–4 prosenttia ikääntyneistä. (Strandberg 2012; Suomen seniorihoiva n. d.)

Toimintakykyyn erittäin suuresti vaikuttavat sairaudet ovat fyysiseen kuntoon vaikuttavia ja aiheuttavat lihasten jäykkyyttä, lihasheikkoutta, tasapainovaikeuksia ja muita liikkumisen vaikeuksia sekä kipua ja hermosärkyä. Näitä ovat erilaiset reumataudit, MS-tauti, ALS ja Parkinsonin tauti. Ikääntyneen toimintakyky voi olla heikentynyt myös luumurtumien vuoksi, jotka ovat ikääntyneillä hyvin yleisiä. (Strandberg 2012; Suomen seniorihoiva n. d.)

Muistisairaudet aiheuttavat myös muutoksia toimintakykyyn. Suomessa on arviolta 193 000 muistisairasta ihmistä. Alzheimerin tauti on Suomen yleisin muistisairaus ja samalla merkittävin dementiaa aiheuttava sairaus, josta kärsii arviolta yli 70 000 ihmistä Suomessa. Yleisimpiä eteneviä muistisairauksia ovat Alzheimerin lisäksi verisuoniperäinen muistisairaus, Lewyn kappale -tauti, otsaohimolohkonrappeumasta johtuva muistisairaus ja Alzheimerin taudin ja verisuoniperäisen muistisairauden yhdistelmä. Yleisimpien muistisairauksien

lisäksi tunnetaan lukuisia harvinaisempia muistisairauksia. Muistisairaudet rappeuttavat aivoja ja näin ollen toimintakyky heikkenee laaja-alaisesti. Muistisairaudet ovat kansantauteja siinä missä esimerkiksi sydän- ja verisuonisairaudetkin ovat. (Muistisairaudet: Käypä hoito- suositus, 2020; Suomen Seniorihoiva n. d.)

Sairauksien lääkehoito on erittäin huolellista ja oireiden sekä taudinkuvan perusteella määritellään ne oireet tai sairaudet, jotka tarvitsevat lääkehoitoa. Iäkkäillä sairauksien diagnostiikka on haasteellisempaa useiden erilaisten sairauksien vuoksi. Haastetta lääkehoitoon tuo myös se, ettei aiemmin hyvin sopinut lääke enää välttämättä olekaan sopiva haittavaikutuksien takia. Ikääntyneille saattaa tulla esimerkiksi huimausta tai tokkuraisuutta. Optimoidun lääkehoidon saavuttamiseksi, on hoitajien tarkkailtava lääkkeiden vaikutusta ja kerrottava lääkärille tekemistään havainnoista. Hoitajien on myös tiedettävä mitä hoidetaan, mikä on hoidon tavoite ja miten hoidon vastetta arvioidaan. Monisairauksista johtuen ikääntyneen hoidossa tulee keskittyä kokonaisvaltaiseen hoitoon ravitsemus, liikunta, sosiaalinen hyvinvointi ja lääkehoito mukaan lukien. (Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus n. d.; Ikääntyneen optimoitu lääkehoito perusterveydenhuollossa 2020; Suomen Seniorihoiva n. d.)

3 Asukaslähtöisyys hoitotyössä

Asukaslähtöinen hoitotyö tehostetussa palveluasumisessa tarkoittaa, että ikäihminen kohdataan yksilönä ja palvelut pyritään järjestämään hänen tarpeitaan vastaaviksi (Aalto ym. 2017). Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen tekemässä tutkimuksessa vanhuspalveluiden käyttäjille (n=42000) tuli esille, että ikäihmisten arki näyttäytyy virikkeettömältä. Ikäihmiset kertoivat kyselyssä kaipaavansa enemmän mahdollisuuksia ulkoiluun ja he toivovat hoitajalta lisää aikaa. (THL 2022.) Asukaslähtöisen hoitotyön toteutuessa asukas on itse mukana suunnittelemassa toiminnan tarkoitusta, luomassa ratkaisuja ja toteuttamassa niitä. Asukkaan omat toimintatavat eivät aina välttämättä ole ammattilaisen mielestä parhaita, mutta kun toiminta on asukkaasta itsestään lähtöistä, toimii se monesti parhaiten hänen hoidossaan. Asukaslähtöisessä hoitotyössä keskeisiä käsitteitä ovat asiakaslähtöisyys ja asiakasosallisuus. (THL 2020; Hyttinen 2021.)

Asiakasosallisuus tarkoittaa sitä, että palveluja käyttävät asiakkaat otetaan mukaan palvelujen suunnitteluun. Asiakasosallisuudella varmistetaan asiakaslähtöisyys ja osallisuus asiakastyössä sekä palvelujärjestelmässä. Asiakasosallisuuden toteutuessa asiakas osallistuu aktiivisesti palvelujen suunnitteluun, järjestämiseen, tuottamiseen, kehittämiseen sekä arviointiin. (Leeman & Hämäläinen 2015). Lisäksi useat lait säätelevät asiakkaan oikeuksia asiakkaan osallisuudesta ja näitä ovat: Kuntalaki (410/1995), laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000).

Hoitotyössä asiakaslähtöisyys on keskeisin arvo ja sen voidaan ajatella olevan hoitotyön eettisen toiminnan perusta (Aalto ym. 2017). Asiakaslähtöisyys on yleensä organisaation tai työntekijän toimintatapaan liittyvä käsite. Asiakaslähtöisyys tarkoittaa sitä, että asiakkaan tavat ja tottumukset otetaan huomioon hoitoa suunnitellessa. (THL 2020.) Asiakaslähtöisyyden ytimenä voidaankin pitää asiakkaan kokonaisvaltaista huomiointia sekä asiakkaasta välittämistä. Tehdessä asiakaslähtöistä työtä on tärkeä asettaa tavoitteet,

aktivoida asiakasta sekä luoda yhteistyösuhde asiakkaaseen. Hoitoa toteutettaessa on otettava huomioon ja hyväksyttävä, ettei hoito etene ammattilaisen toiveiden mukaisesti vaan asukkaan toiveiden mukaisesti ja, että ikäihmisen kokemukset otetaan aidosti huomioon hoidon suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. (Sanerma & Vikberg-Aaltonen 2023.)

Asukaslähtöisessä työskentelytavassa on tärkeä huomioida, että tavat ovat nimenomaan asukkaan toimintatavoista lähtöisiä eikä organisaation toimintatavoista lähtöisiä. (THL 2020; Hyttinen 2021). Kansainvälisellä tasolla asiakaslähtöisestä hoitotyöstä voidaan käyttää termejä culture-change ja culture-changed movement. Nämä termit käsittelevät kansainvälistä muutostyötä vanhuspalveluiden suhteen ja keskeisimpinä tekijöinä on valinnanvapaus, kunnioitus, merkitsevä elämä, itsemääräämisoikeus, vuorovaikutus ja arvokkuus. (Pioneer Network 2022.)

Ahokkaan (2020) tekemässä haastattelu tutkimuksessa Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän vanhuspalveluiden työntekijöille (n=9) selvisi, että asukaslähtöisen hoitotyön lähtökohtana voidaan ajatella olevan palvelulupaukset ja tavoitteet. Tutkimuksessa käy ilmi, että palvelulupauksen myötä vanhustyössä pystyttiin toteuttamaan laadukasta ja asukkaiden tarpeisiin mukautuvaa yksilöllistä hoitotyötä. Lisäksi tutkimuksessa selviää johtamisen merkitys palvelulupausten toteutumiseen. Esimiesten kokemuksen mukaan esimiestyöllä on mahdollista vaikuttaa työntekijöiden kehitysmuotoisyyteen ja näin helpottaa asukaslähtöisen hoitotyön toteutumista. (Ahokas 2020.)

Jokaisella organisaatiolla on omat palvelulupaukset ja nämä määrittävät, millaisilla arvoilla ja toimintatavoilla palveluja tuotetaan asiakkaille. Jokaisen lupauksen taustalla on tarkoitus tuottaa palvelua, joka huomioi asukaslähtöisyyden, asiakkaiden näkemykset ja tarpeet. (Lehtimäki & Kenni 2018.)

Asukaslähtöinen hoitotyö mahdollistaa ikäihmisille palveluasumisessa hyvän elämän. Päästäkseen asukaslähtöiseen ajattelutapaan täytyy tehtävien suorittamisesta ja laitospäisestä ajattelutavasta luopua. Asukaslähtöistä hoitotyötä tehdessä vanhus kohdataan yksilönä ja siten, että hän on oman

elämänsä asiantuntija. Vanhuksen toiveita ja valintoja kunnioitetaan ja arki sekä hoito pyritään toteuttamaan niiden pohjalta. Vanhuksen ollessa työn kohde hoitajalle tulee vanhuksesta näkymätön ja hänen persoonansa jää huomiotta. Toteuttaessa asukaslähtöistä hoitotyötä laitospäinen työote ei palvele tarkoitusta eikä tuota ikäihmiselle hyvää elämää. Hyvän perushoidon lisäksi päivien tulisi sisältää ikäihmisille mielekästä ja merkityksellistä toimintaa. Asukaslähtöisen hoitotyön tärkein periaate on, että ikäihminen saisi elää oman näköistään elämää myös tehostetussa palveluasumisessa. (Pirhonen 2017; Ahokas 2020.)

Asukaslähtöisen hoitotyön onnistumisessa omahoitajuus korostuu. On tärkeää, että asiakkaan taustoihin on tutustuttu kattavasti, jotta voidaan toteuttaa juuri hänen näköistään hoitotyötä palveluasumisessa. Asukaslähtöisyydessä on tärkeää korostaa yksilöllisesti suunniteltujen tarpeiden toteuttamista. Asukaslähtöinen hoitotyö on arjessa tapahtuvia valintoja, joilla pyritään siihen, että asiakkaat osallistuisivat arjessa tapahtuviin toimiin. (Huhtinen-Hildén ym. 44–48.)

Tampereella Koukkuniemessä lähdettiin toteuttamaan Havula-pilottia. Hankkeen tarkoituksena oli luoda muistisairaille ikäihmisille palvelurakenne, joka palvelee asukaslähtöistä työtettä. Hankkeen myötä huomattiin, että asukaslähtöinen hoitotyö lisäsi asukkaiden viihtyvyyttä ja positiivisia kokemuksia. Havula-talon pilotissa Rai-laatu järjestelmällä mitattuna asukaslähtöisen hoitotyön myötä antipsykoottien käyttö ilman diagnoosia väheni, hoidettavien toimintakyky koheni ja useampi asukas osallistui talossa järjestettäviin aktiviteetteihin. Tutkimus osoittaa myös, että asukaslähtöinen hoitotyö vaikuttaa henkilöstön hyvinvointiin merkittävästi. Hoitajan ollessa motivoitunut työssään hän on kunnioitettava ja läsnä oleva myös hoidettavalle ikäihmiselle. (Heikkilä 2013.)

4 Hyvä opas

Opasta laatiessa on tärkeä huomioida, että oppaan sisältö on selkeä eikä siinä esiinny ristiriitaista tietoa. On tutkittu, että yleinen ohjeisiin liittyvä ongelma työpaikoilla on epäselvyydet sekä ristiriidat. On myös tutkittu, että oppaan tulisi olla helposti löydettävissä, jotta sitä olisi helppo käyttää, että työntekijä pystyisi hyödyntämään opasta helposti ja nopeasti työssään. Työntekijät kuormittuvat, jos opas on vaikea löytää tai jos he eivät pääse etenemään työssään oppaan monimutkaisuuden vuoksi. Oppaiden tulisi olla helposti saatavilla juuri siinä hetkessä, kun sitä tarvitaan. Työpaikalla tulisi olla yhteinen tallennuspaikka kaikille oppaille ja työntekijöiden tulisi olla tietoisia tallennuspaikasta. (Sarkkinen 2021.)

Opasta laatiessa on tärkeää suunnitella selkeä rakenne. Oppaan alussa tulisi kertoa, mitä oppaassa käsitellään ja kenelle se on tarkoitettu. Opasta tehdessä edetään johdonmukaisesti. Kirjoittaessa on hyvä käyttää käskymuotoja. Lukijan on tällöin helpompi hahmottaa, mitä häneltä odotetaan. Käskymuoto sopii oppaisiin hyvin, kun oppaan mukainen toiminta vastaa tavoitteiden mukaista toimintaa. Tällöin myöskään käskymuoto ei vaikuta määräilevältä tai tyylyltä. (Sarkkinen 2021; Kotimaisten kielten keskus n. d.)

Opasta laatiessa toimintaa täytyy miettiä lukijan ja tekijän näkökulmasta. Oppaan laatijalle itsestään selvät asiat ei välttämättä ole opasta käyttävälle itsestään selviä. Onkin tärkeä purkaa oppaan sisältö siten, että se on helppo ymmärtää, vaikka ei asiasta tietäisi mitään. Hyvässä oppaassa on esitetty tarpeelliset ja tärkeät asiat selkeästi ja ymmärrettävästi. Asiat esitetään tarkoitusta parhaiten palvelevassa järjestyksessä ja huomiota kiinnitetään siihen, että kokonaisrakenne on selkeä. Väliotsikot helpottavat selkeyttämään kokonaisrakennetta. Hyvässä oppaassa tekstistä käy ilmi, mitä tehdään ja miten tehdään. Hyvin laadittu ja helposti löydettävä opas palvelee lukijaansa, joten oppaan laadintaan kannattaa käyttää aikaa ja resursseja. (Kankaanpää & Piehl 2011, 295; Sarkkinen 2021; Kotimaisten kielten keskus n. d.)

Tehtäessä opas PowerPointilla on hyvä ottaa huomioon esitysgrafiikka. Tämän tavoitteena on lisätä sisällön ymmärrettävyyttä, kiinnostavuutta ja houkuttelevuutta. Sisällön ymmärrettävyyteen, houkuttelevuuteen ja kiinnostavuuteen voidaan vaikuttaa sisältöelementeillä, joita ovat tausta, väri, fontit, sisällön kuvitus sekä sommittelu. (Turunen 2019.)

PowerPoint oppaassa taustaväri on yksi osa värimaailma ja sen tulisi olla riittävän huomaamaton. Yleensä yksivärinen tausta on toimivin ja tausta ei saisi sisältää mitään, mikä vie huomion varsinaiselta asialta. Värien käyttö on esteettistä, mutta se myös tehostaa viestintää. Värien tehtävä on korostaa, erottaa, yhdistää ja luokitella sekä ryhmitellä. Värejä voidaan käyttää, kun halutaan korostaa tärkeitä asioita ja suunnata lukijan huomio tiettyyn kohtaan. Kirkkaat värit toimivat hyvin korostusväreinä ja niistä etenkin punainen on hyvä korostusväri. (Turunen 2019.)

Fontin valinta vaikuttaa lukijan muodostamaan vaikutelmaan oppaasta. PowerPointilla toteutettuun esitykseen sopii parhaiten visuaalisesti pelkistetty ja yksinkertainen fontti. Oppaassa tulee käyttää maksimissaan kahta eri fonttia. Haluttaessa korostaa tekstiä on lihavointi siihen oiva keino. Tekstin korostamisessa voidaan hyödyntää myös värejä. Kursivointia ja alleviivausta ei suositella käytettäväksi tekstin korostuksessa. (Turunen 2019.)

Visuaalisesti houkutteleva sisältö luodaan hyvällä sommittelulla. Ihminen pitää symmetriaa kauniina sekä turvallisena, joten sisältöä suunniteltaessa on hyvä kiinnittää huomiota symmetriaan. Epäsymmetria aiheuttaa lukijalla epämukavuutta ja se saattaa tuntu lukijasta myös luonnottomalta. Huolellisesti valitut kuvat auttavat lukijaa ymmärtämään sisällön. Näitä sisältöelementtejä käyttämällä voidaan laatia selkeä, visuaalisesti houkutteleva opas, jonka lukija kokee miellyttävänä sekä helposti luettavana. (Turunen 2019.)

5 Projektin tehtävä ja tavoite

Opinnäytetyön tehtävänä oli tehdä opas asukaslähtöiseen hoitotyöhön tehostetussa palveluasumisessa Attendo Katarinanpuiston henkilökunnalle. Tavoitteena on kehittää ja parantaa laadukasta ja asukaslähtöistä hoivaa tehostetussa palveluasumisessa.

6 Projektin empiirinen toteuttaminen

Laadukas ja asukaslähtöinen hoitotyö on jokaisen iäkkään ihmisen oikeus, ja se mahdollistaa iäkkäälle hyvän elämän myös palveluasumisessa. Jokainen tehostetun palveluasumisen asukas on oikeutettu yksilölliseen kohtaamiseen hänen toiveitansa ja valintoja kunnioittaen. (Pirhonen 2017; Ahokas 2020.) Kunnan tehtävä on järjestää laadukasta ja asukaslähtöistä hoitoa iäkkäille ihmisille. Kunnan järjestämä palvelu tulee olla lain puitteissa iäkkään ihmisen tarpeita vastaavaa. (Valvira 2021 B.) Laadukkuus ja asukaslähtöisyys perustuu lainsäädäntöön ja potilaslain (785/1992) mukaan potilaalla on oikeus hyvään hoitoon, ja hoidossa yksilölliset tarpeet ja näkemykset tulee ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon. Vanhuspalvelulaki (980/2012) määrittää sen, että tarpeet tulee kirjata asiakassuunnitelmaan. Lainsäädäntö takaa iäkkäiden henkilöiden laadukkaan ja asukaslähtöisen hoitotyön (Valvira 2021 B). Hoitotyön ollessa asukaslähtöistä on se myös kustannustehokasta (Lamberg 2018). Opinnäytetyönaiheeksi valikoitui asukaslähtöinen hoitotyö tehostetussa palveluasumisessa, koska aihe on ajankohtainen ja kiinnostava. Asukaslähtöisestä hoitotyöstä on teorian tietoa ja koulutuksia, mutta käytännössä asukaslähtöinen hoitotyö toteutuu vaihtelevasti. Opinnäytetyön tekijät työskentelevät tehostetun palveluasumisen yksikössä, joten heillä on hyvä käsitys asukaslähtöisen hoitotyön toteutumisesta ja siitä, miten sitä tulisi kehittää. Tekijät pitävät asukaslähtöisen hoitotyön kehittymistä tärkeänä asiana, joten he päätyivät tekemään oppaan asukaslähtöisestä hoitotyöstä tehostetussa palveluasumisessa.

Projektityö käynnistetään havaitessa jokin kehittämisen kohde ja tarve rajaa sekä määritettiin projektin kohdistumisen ja laajuuden. Projektiin kuuluu neljä päävaihetta, joita ovat: valmistelu, suunnittelu, toteuttaminen ja päättäminen. (Ruuska 2007; Mäntynen 2016.) Tämä opinnäytetyö tehtiin toiminnallisena opinnäytetyönä eli projektina.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Attendo Katarinanpuisto, joka tarjoaa tehostettua palveluasumista ja intervalliasumista ikäihmisille. Tavoitteena on ylläpitää asukkaan elämänlaatua samansuuntaisena kuin ennen yksikköön muuttoa ja tarjota mielekästä arkea. (Attendo n. d.)

Yksikössä on omat tilavat huoneet kolmellekymmenelle asukkaalle, joista osa on mahdollista järjestää myös pariskunnalle sopivaksi. Huoneen voi sisustaa oman näköiseksi omilla henkilökohtaisilla tavaroilla. Oman huoneen lisäksi yksikössä on saunaosasto ja hyvin viihtyisät yhteiset tilat, joissa yleensä yhteinen toiminta ja tekeminen tapahtuu. Viihtyisyyttä erityisesti kesäaikana lisää oma vehreä takapiha pergolalla ja puutarha marjapensaineen, joita asukkaat voivat halutessaan itsenäisestikin hoitaa. (Attendo n. d.)

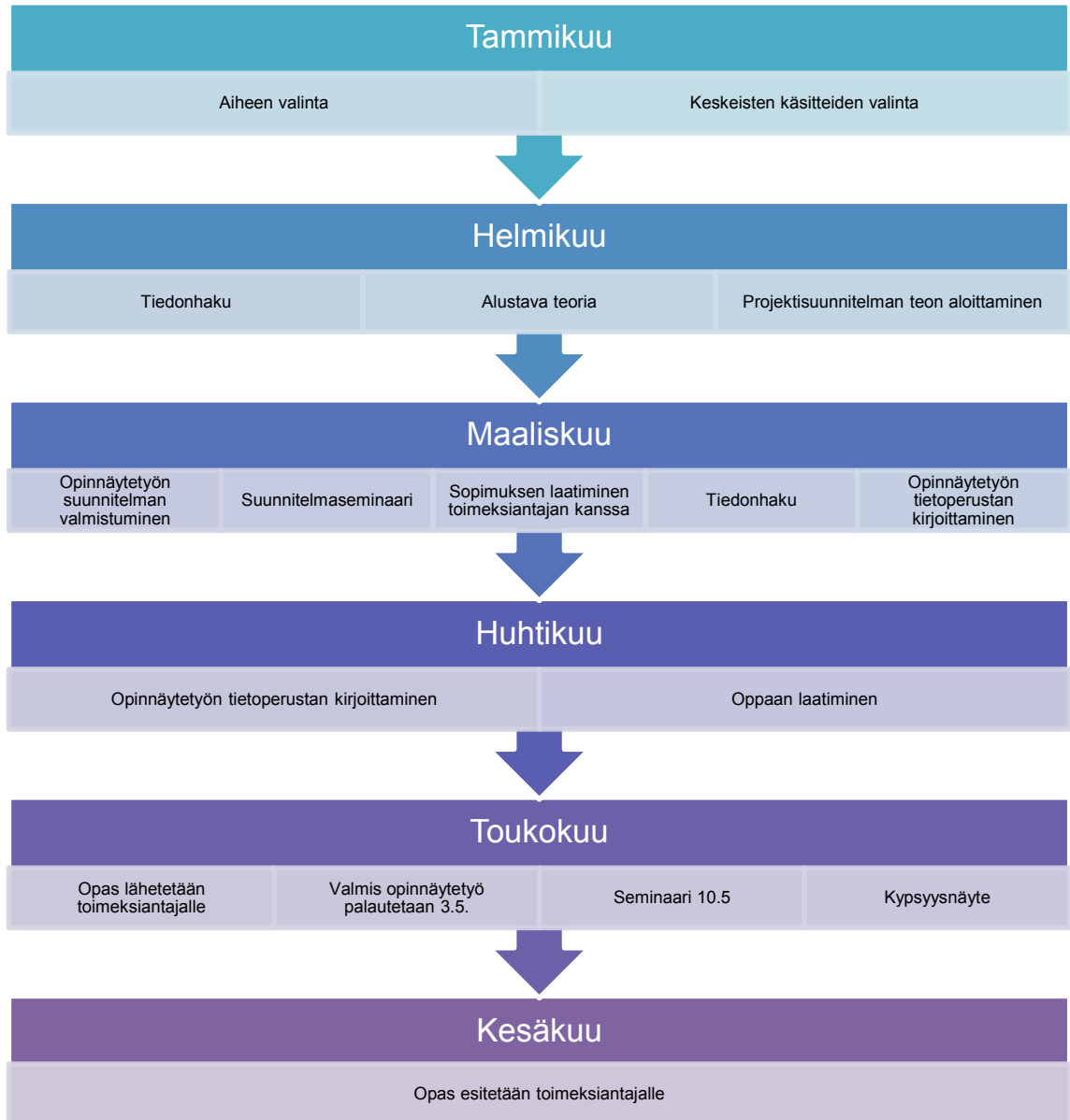
Yksikköön muuton jälkeen pidetään hoitoneuvottelu, jossa paikalla on asukkaalle nimetty omahoitaja ja sairaanhoitaja. Hoitoneuvottelussa selvitetään asukkaan elämäntilannetta ja toiveita hoidolle, jonka myötä asukkaalle laaditaan hoitosuunnitelma, jossa otetaan huomioon asukkaan jo eletty elämä sekä yksilölliset toiveet hoidon suhteen. Omahoitajat vastaavat asukkaan virikkeiden, ulkoilun ja omahoitajahetkien toteutumisesta. (Attendo n. d.)

Attendo Katarinanpuiston hoitohenkilökuntaan kuuluu hoiva-avustajia, lähihoitajia, fysioterapeutti ja sairaanhoitajia sekä alan opiskelijoita erilaisista koulutustaustoista. Moniammatillisuus korostuu yhdessä hyvän ja koulutustunteen työtiimin kesken. (Attendo n. d.)

6.1. Projektin suunnittelu

Projekti aloitetaan valmisteluvaiheella. Valmisteluvaiheessa määritetään, kenelle projekti tehdään, mitä ja miten tehdään sekä millainen lopullinen tuotos on. Jokaisen projektin taustalla on tarve, jonka pohjalta projektia lähdetään työstämään. Kun on päätetty, että projekti käynnistetään, tehdään määritelmä projektin laajuudesta, kattavuudesta ja tavoitteista. Suunnitteluvaiheessa on tärkeää laatia realistinen aikataulu projektin toteuttamiselle. (Mäntynen 2016.)

Projektin toteuttamista varten laadittiin aikasuunnitelma (Kuvio 1). Aikasuunnitelmassa kuvataan projektin aikataulu kuukausitasolla. Taulukko helpotti projektin etenemisen hahmottamista. Opinnäytetyön työpajat ja seminaarit aikatauluttivat työtä.

Kuvio 1. Aikataulu

Projekti aloitettiin tammikuussa 2022 aiheen valinnalla ja keskeisten käsitteiden rajaamisella. Aiheen valinnan ja keskeisten käsitteiden rajaamisen jälkeen suoritettiin alustava tiedonhaku. Tiedonhakua aiheeseen tehtiin seuraavista tietokannoista: Pubmed, Medic ja Cinahl. Lisäksi tietoa haettiin Käypä hoito suosituksista sekä manuaalisesti kirjastosta. Tiedonhaussa käytettäviä hakusanoja olivat *seuraavat: asukaslähtöisyys, asiakasosallisuus, muistisairaus, tehostettupalveluasuminen, asiakasosallisuus hoitotyössä, asukaslähtöisyys palveluasumisessa, laadukashoitotyö, laadukashoitotyö palveluasumisessa, elderly-oriented care, elderly care, customer-oriented care, person with memory loss, culture-change, culture-changed movement.* Tiedonhakua rajattiin siten, että haettu tieto on mahdollisimman tuoretta ja, että tieto perustuu tutkittuun tietoon. Haussa käytettiin rajauksena vuosia 2013–2023. Tietoa haettiin suomen ja englannin kielellä. Tietokirjallisuutta ja verkkojulkaisuja löytyi kattavasti, joten niitä on käytetty pääasiallisina lähteinä opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksessa ja projektissa. Tiedonhaun myötä tekijöille syntyi käsitys käytettävissä olevasta tiedosta ja sen myötä päästiin suunnittelemaan ja toteuttamaan opinnäytetyön teorian sekä oppaan sisältöä. Projektin tehtävä ohjasi tiedonhakua ja tiedonhaun myötä toimeksiantajan antama aihe rajautui tarkemmaksi ja oppaan sisältö selkeytyi. Toimeksiantajan ja ohjaavan opettajan kanssa käytiin keskustelu, jossa aihetta eli asukaslähtöisyyttä ja sen toteutusta tehostetussa palveluasumisessa käytiin läpi sekä sovittiin, että valmis tuotos on PowerPoint-opas. Projektisuunnitelman työstäminen aloitettiin aikataulun mukaisesti helmikuussa ja tiedon haun jälkeen kirjoitettiin alustava teoria sisältö.

Tehostetussa palveluasumisessa omannäköinen sekä mielekäs arki koostuvat mahdollisuudesta vaikuttaa omaan hoitoonsa ja turvallisuuden tunteesta. Jokaisella ikäihmisellä on oikeus tulla kuulluksi ja esittää toiveita siitä, miten haluaisi viimeiset vuotensa viettää. Mielekästä arkea taataan ikäihmisille viriketoiminnalla, ulkoilulla ja osallistamalla heitä arjen pieniin askareihin kuten voileivän voiteluun, pyykkien viikkaukseen ja postin hakemiseen. Asukaslähtöinen työ perustuu lainsäädäntöön. (Juvanoja 2019; THL 2021.) Opasta suunniteltaessa otettiin huomioon Ahokkaan (2020) tekemä tutkimus,

jonka mukaan palvelulupaukset ovat avainasemassa toteuttaessa asukaslähtöistä hoitotyötä. Opas suunniteltiin alkavan toimeksiantajan palvelulupauksista, jonka jälkeen oppaassa avattaisiin tarkemmin termejä asukaslähtöisyys ja asiakasosallisuus. Nämä ovat THL (2020) mukaan keskeisiä asioita toteuttaessa asukaslähtöistä hoitotyötä. Keskeisten termien jälkeen olisi loogista siirtyä siihen, mitä asukaslähtöinen hoitotyö ja arki ovat tehostetussa palveluasumisessa. Pirhosen (2017) ja Ahokkaan (2020) mukaan asukaslähtöinen hoitotyö mahdollistaa hyvän elämän ikäihmisille palveluasumisessa, joten tekijät kokivat tämän kohdan olevan yksi tärkeimpiä asioita oppaassa. Oppaan loppuun suunniteltiin lisättävään lait, jotka säätelevät asukaslähtöisen hoitotyön toteutusta tehostetussa palveluasumisessa (Kuvio 2).

Kuvio 2. Oppaan sisältö

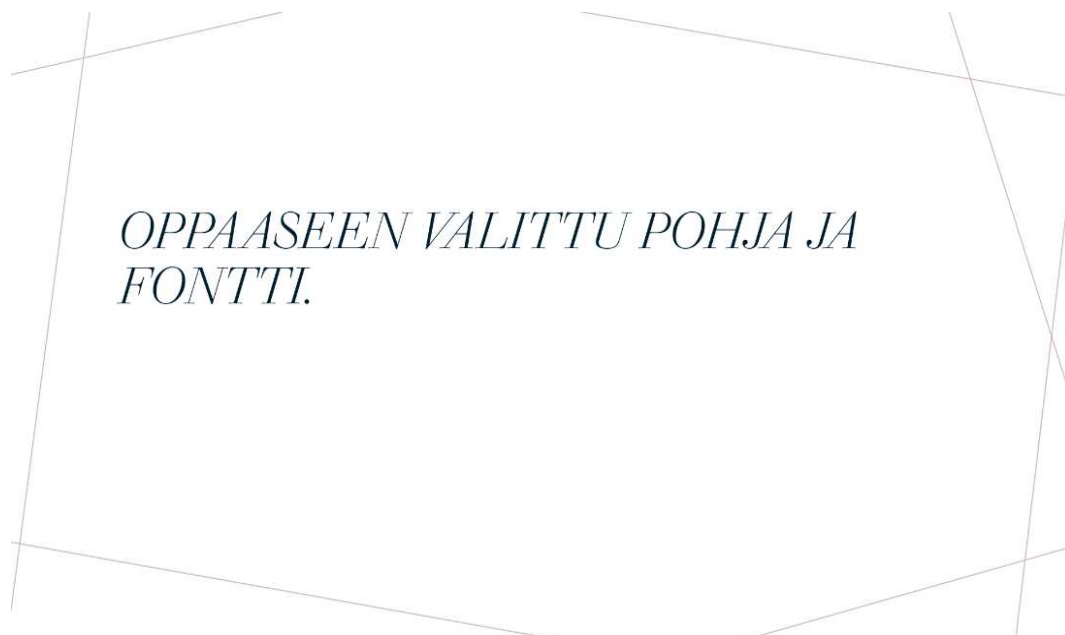
Kankaanpää ym. (2011) hyvän oppaan ohjeiden mukaan, oppaassa esitetään vain tarpeelliset ja asukaslähtöisyyden kannalta oleelliset asiat ja ne esitetään loogisessa järjestyksessä. Opinnäytetyöstä tehtiin selkeä, visuaalisesti houkutteleva ja mielenkiintoa herättävä opas Power Pointilla, joka toteutettiin yksikön toiveita noudattaen. Maaliskuussa opinnäytetyön suunnitelma esitettiin suunnitelmaseminaarissa. Valmis opinnäytetyösuunnitelma palautettiin ja tämän jälkeen laadittiin sopimus opinnäytetyöstä toimeksiantajan eli Attendo Katarinanpuiston kanssa. Materiaalin kohderyhmä on tehostetun palveluasumisen henkilökunta.

6.2. Projektin toteuttaminen ja tulos

Kolmas vaihe projektissa on toteuttamisvaihe. Tässä kohdassa keskitytään toteuttamaan projektisuunnitelman mukainen projekti. Mikäli havaitaan muutoksen tarve projektisuunnitelman suhteen, tehdään tarvittavat muutokset. Projektin toteuttamista seurataan ja valvotaan aktiivisesti. Tässä kohtaa on tärkeä tunnistaa etenemiseen ja valmistumiseen vaikuttavat ongelmat. Jos ongelmia havaitaan, tulee korjaaviin toimenpiteisiin ryhtyä pikaisesti. (Mäntynen 2016.) Projektia työstettiin projektisuunnitelman pohjalta eli oppaan alustava sisältö ja visuaalinen ulkoasu laadittiin huhtikuun alussa. Sisältöön lisättiin suunnitelmasta poiketen toimeksiantajan arvot, omahoitajuuden merkitys, virikkeellinen arki ja asukaslähtöisen hoitotyön vaikutukset tutkimuksiin pohjautuen. Ahokkaan (2019) mukaan palvelulupaukset ovat perusta asukaslähtöiselle hoitotyölle, joten siihen perustuen toimeksiantajan arvot lisättiin valmiiseen oppaaseen. Huhtinen-Hildén ym. (2017) mukaan omahoitajuus korostuu asukaslähtöisen hoitotyön onnistumisessa, joten tekijät ajattelivat tämän olevan myös tärkeä osa valmista opasta. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen (2020) mukaan ikäihmisten arki näyttäytyy virikkeettömänä. Tämän pohjalta oppaaseen päädyttiin lisäämään kohta virikkeellisestä arjesta. Ahokkaan (2020) tekemän tutkimuksen mukaan asukaslähtöisellä hoitotyöllä on positiivisia vaikutuksia niin asukkaisiin kuin henkilöstöön. Tekijät halusivat tuoda tutkimuksen tulokset oppaaseen, jotta

henkilökunta voi nähdä tutkimuksen tuloksia asukaslähtöisen hoitotyön positiivista vaikutuksista. Suunnitelmassa sisältö oli hyvin niukka. Sisältöä lisättiin ja tarkennettiin valmiiseen oppaaseen. Oppaassa on yleistä tutkittuun tietoon perustuvaa tietoa asiakaslähtöisyydestä, asiakasosallisuudesta ja asukaslähtöisestä hoitotyöstä. Lisäksi oppaassa on mainittu asukaslähtöistä hoitotyötä säännöstelevät lait. Oppaan teossa huomioitiin kohderyhmä, jolle opas tehtiin ja opas sopii kenelle tahansa yksikössä työskentelevälle.

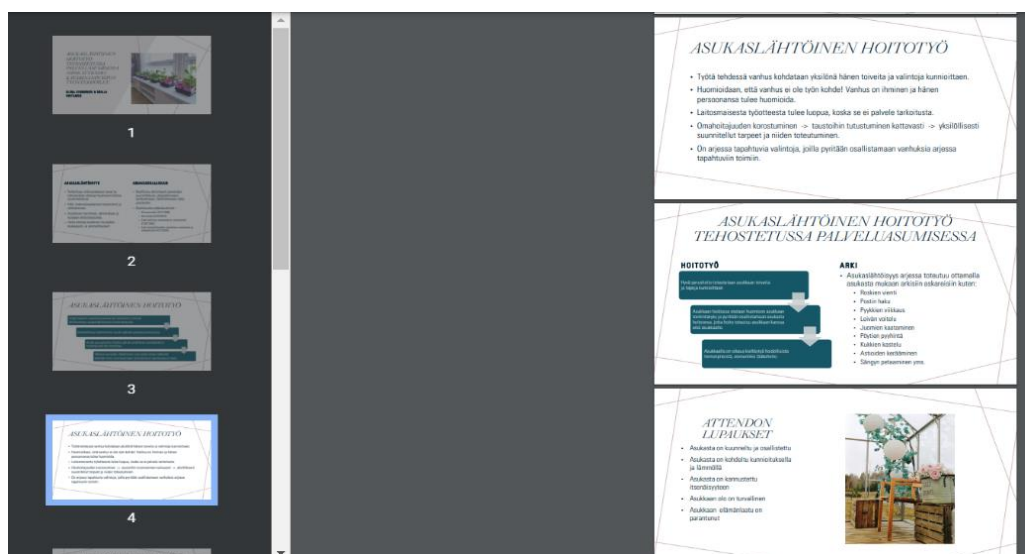
Laatiessa opasta PowerPointille on hyvä ottaa huomioon esitysgrafiikka. Sisällön houkuttelevuuteen, ymmärrettävyyteen ja kiinnostavuuteen voidaan vaikuttaa taustalla, väreillä, fontilla, sisällön kuvituksella sekä sommittelulla. Oppaasta pyrittiin tekemään selkeä rakenteinen, visuaalisesti houkutteleva ja helposti luettava, jotta kohderyhmä voisi hyödyntää opasta helposti työssään. Oppaaseen valikoitui taustaksi vaalea yksivärinen tausta. Turusen (2019) mukaan yksivärinen tausta on yleensä toimivin. Tekstin väriksi valikoitui musta sekä valkoinen ja fonttina käytettiin Univers Condensed Lightia. Turusen (2019) mukaan fontin tulisi olla visuaalisesti pelkistetty ja yksinkertainen, tämä toimii parhaiten PowerPointia käyttäessä (kuva 1).

Kuva 1. Oppaaseen valittu diapohja ja fontti.

Oppaan ulkoasu on pidetty yhdenmukaisena ja selkeänä. Oppaassa on käytetty tekijöiden ottamia sekä PowerPointin kuvapankin kuvia tekemään oppaasta visuaalisesti houkutteleva. Tiedon ryhmittelyssä on käytetty apuna PowerPointin omaa SmartArt-työkalua. Turusen (2019) mukaan sommittelulla luodaan visuaalisesti houkutteleva sisältö. Opas tuotettiin sekä sähköisenä että paperisena. Huolellisesti valitut kuvat auttavat lukijaa hahmottamaan sisällön paremmin.

Oppaan ensimmäisessä versiossa sisällön järjestys muuttui hieman suunnitelmaan verraten. Ensimmäisessä versiossa opas lähti liikkeelle asiakaslähtöisyydestä ja asiakasosallisuudesta. Tämän jälkeen opas käsitteli asiakaslähtöistä hoitotyötä ja viimeisenä toimeksiantajan palvelulupauksia ja arvoja. Lait, jotka säätelevät asukaslähtöistä hoitotyötä olivat tässä versiossa sisällytetty asukaslähtöisen hoitotyön alle. Ensimmäinen versio oli hyvin niukka ja yleistasoinen (kuva 2). Oppaan ensimmäinen versio lähetettiin kommentoitavaksi ohjaavalle opettajalle huhtikuun lopussa. Ohjaavalta opettajalta saatiin kommentteja työstä, jotka koskivat muun muassa sisällön niukkuutta, innovatiivisuuden uupumista, sisällön järjestystä ja sisällysluettelon uupumista. Opasta lähdettiin muokkaamaan saatujen korjausehdotuksien, pohjalta.

Kuva 2. Oppaan ensimmäinen versio.

Toiseen versioon lisättiin sisällysluettelo, josta käy ilmi koko oppaan sisältö. (Kuva 3.) Oppaan sisältöä muutettiin siten, että opas alkaa toimeksiantajan palvelulupauksista ja arvoista. Nämä luovat perustan asukaslähtöiselle hoitotyölle. Ahokkaan (2020) tekemän tutkimuksen mukaan ilman palvelulupauksia ei voi olla asukaslähtöistä hoitotyötä.

Kuva 3. Oppaan sisältö.

Palvelulupausten ja arvojen jälkeen oppaassa on yleistä tietoa, mitä asiakaslähtöisyys ja asiakasosallisuus tarkoittavat. Asiakaslähtöisyys ja asiakasosallisuus ovat THL (2020) mukaan keskeisiä asioita toteuttaessa asukaslähtöistä hoitotyötä, joten näiden termien avaaminen oppaassa oli oleellinen asia. Tämän jälkeen oppaassa syvennyttään asukaslähtöiseen hoitotyöhön. Asukaslähtöinen hoitotyö oli projektin pääaihe, joten tähän on oppaassa syvennytty eniten. Laadukas ja asukaslähtöinen hoitotyö on jokaisen ikäihmisen oikeus ja Pirhosen (2017) ja Ahokkaan (2020) mukaan asukaslähtöinen hoitotyö mahdollistaa hyvän elämän ikäihmisille palveluasumisessa. Asukaslähtöisen hoitotyön jälkeen oppaassa siirrytään käsittelemään omahoitajuutta, joka on myös isossa roolissa toteuttaessa asukaslähtöistä hoitotyötä. Huhtinen-Hildén ym. (2017) mukaan asukaslähtöisen hoitotyön onnistumisessa omahoitajuus korostuu. Omahoitajan

on tärkeä tutustua asukkaan taustoihin kattavasti, jotta asukaslähtöinen hoitotyö palveluasumisessa toteutuu asukkaan näköisenä. (kuva 4).

OMAHOITAJUUDEN MERKITYS

- Omahoitaja tutustuu asukkaan taustoihin kattavasti, jotta voidaan toteuttaa juuri hänen näköistensä hoitotyötä.
- Yksilöllisesti suunnitellut tarpeet ja niiden toteuttaminen.
 - Elämän historia
 - Valokuvat
 - Muistelulaatikko
 - Laatikoon voi kerätä asukkaalle elämän varrelta tärkeitä esineitä ja asioita.
 - Ruokailutottumukset
 - Toive esimerkiksi pitkään nukkumisesta
 - Toive aktiviteeteista
 - Toive päivärytmistä

Kuva 4. Omahoitajuuden merkitys

Omahoitajuuden merkityksen jälkeen oppaassa käsitellään virikkeellistä arkea. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen tekemän tutkimuksen (2019) mukaan ikäihmiset kokevat arjen virikkeettömänä, jolloin koettiin tärkeäksi ottaa virikkeellisen arjen osaksi opasta. Oppaassa annetaan esimerkkejä, millaista virikkeellinen arki tehostetussa palveluasumisessa voisi pitää sisällään (kuva 5).

VIRIKKEELLINEN ARKI

- Asukaslähtöisyys arjessa toteutuu ottamalla asukasta mukaan arkisiin askareisiin.
- Arkiset askareet valitaan asukkaan toiveiden mukaisesti.
- Arkisia askareita voi olla:
 - Roskien vieni
 - Postin haku
 - Pyykkien viikkaus
 - Leivän voitelu
 - Juomien kaataminen
 - Pöytien pyyhintä
 - Kukkien kastelu
 - Astioiden kerääminen
 - Sängyn petaaminen
 - Lumen luonti
 - Pienet piha-askareet

Kuva 5. Virikkeellinen arki.

Tämän jälkeen oppaassa mainitaan asukaslähtöisen hoitotyön myönteisistä vaikutuksista, joita on käsitelty opinnäytetyön teoriaosassa. Viimeisessä diassa käydään läpi asukaslähtöistä hoitotyötä ohjaavat lait. Haluttiin mainita lait oppaassa, koska nämä kuitenkin ohjaavat ikäihmisten oikeutta laadukkaaseen ja asukaslähtöiseen hoitotyöhön (kuva 6).

LAIT

- Perustuslaki (731/1999)
- Kuntalaki (410/2015)
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (758/1992)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

Kuva 6. Lait

Projektin etenemiseen on vaikuttanut aika ja sen vähäisyys. Projektin edetessä aikataulua tarkasteltiin ja arvioitiin, että etenikö projekti laaditun aikataulun mukaisesti. Tekijät joutuivat arvioimaan, riittäisikö aika vai tulisiko projektin valmistumisen ajankohtaa siirtää myöhemmäksi. Tekijät arvioivat ajan olevan riittävä ja saattoivat projektin valmiiksi aikataulun mukaisesti. Valmis tuotos palautettiin aikataulun mukaisesti.

Opas valmistui suunnitellusti toukokuun alkuun mennessä. Tuotoksena syntyi opas (Liite 1) Attendo Katarinanpuiston henkilökunnalle. Työ palautettiin aikataulun mukaisesti opettajalle ja opponenteille arviointia varten. Valmis opas ja opinnäytetyö toimitettiin toimeksiantajalle toukokuussa 2023 ja oppaasta pidettiin info henkilökunnalle kesäkuussa 2023 erikseen toimeksiantajan kanssa sovittuna ajankohtana. Valmis opinnäytetyö julkaistiin Theseukseen.

7 Projektin eettisyys ja luotettavuus

Palvelulupaukset ja niiden tuoma asiakaslähtöisyys hoitotyössä ovat asioita, jotka ovat merkittävässä asemassa hoitotyötä toteuttaessa ja ne ovat asioita, joihin tulisi kiinnittää erityisesti huomiota hoitotyötä tehdessä (Ahokas 2020). Asukaslähtöisyyttä haluttiin edistää tekemällä tämä opinnäytetyö ja opas.

Tutkimuseettisen neuvottelulautakunnan (2012) mukaan hyvän tieteellisen käytännön periaatteita ovat rehellisyys, tarkkuus ja huolellisuus. Hyvää tieteellistä käytäntöä tulee noudattaa jokaisessa projektin vaiheessa eli kun työtä tehdään, tutkimuksia tallennetaan ja esitetään sekä kun tutkimusta ja sen tuloksia arvioidaan. Tekijät ovat velvoitettuja hakemaan tietoa luotettavista tietokannoista ja hyödyntämään luotettavia lähteitä. Lähteisiin tulee viitata asianmukaisesti kunnioittaen muiden tekemää tutkimustyötä.

Tätä opinnäytetyötä tehdessä on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvä tieteellinen käytäntö näkyy tässä opinnäytetyössä siten, että tietoa on haettu luotettavista tietokannoista ja lähteinä on käytetty ajantasaista tietoa. Opinnäytetyössä käytettyjä tutkimuksia ja niiden sisältöä on käsitelty kunnioittavasti eikä niiden tuloksia ole vääristelty, vaan tulokset on kerrottu tutkimuksen mukaisesti. Opinnäytetyö sisältää lähdeluettelon, jonne on lisätty Turun ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaisesti kaikki käytetyt lähteet ja niihin on viitattu asianmukaisesti. Opinnäytetyötä tehdessä on noudatettu rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta.

Valmis opinnäytetyö viedään plagiointitunnistusjärjestelmään Ouriginaliin plagiointin poissulkemiseksi. Järjestelmässä voidaan tarkistaa käytettyjen sähköisten lähteiden oikeellisuus. (Turku Amk n. d.) Plagiointilla tarkoitetaan luvaton lainaamista. Plagioidessa tekijä esittää jonkun toisen julkaisemaa käsikirjoitusta, artikkelia, tutkimussuunnitelmaa, käännöstä tai muuta tekstiä omanaan. Sekä suora että mukailen tehty kopiointi on plagiointia. (TENK 2012.) Opinnäytetyötä tehdessä on kunnioitettu tutkimuseettisiä ohjeita ja vältetty tekstin plagiointia.

Tehdyn tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida validiteetin kautta. Validiteetti tarkastelee sitä, että onko tutkimuksessa mitattu juuri sitä, mitä aiottiinkin mitata. (Hiltunen 2009.) Tehdessä opinnäytetyötä tietoa haettiin luotettavista tietokannoista ja lähdemateriaalina käytettiin ajantasaisia ja luotettavia artikkeleita, tutkimuksia sekä kirjallisuutta. Käytetty tieto on pyritty valitsemaan siten, että suurin osa käytetyistä lähteistä on alle kymmenen vuotta vanhoja. Näin on voitu varmistaa tiedon ajantasaisuus. Annettuja korjausehdotuksia on noudatettu ja työtä on muokattu ohjeiden mukaisesti. Validiteetti näkyy tehdyssä työssä siten, että teorian tieto ja oppaan sisältö perustuu tutkittuun ja ajantasaiseen tietoon.

Työn aiheesta oli aluksi vaikea löytää tutkittua tietoa. Hakusanoja muuttamalla validia tietoa löytyi. Työssä käytetyt materiaalit painottuvat suomen kielelle. Tekijöiden heikko englannin kielen taito on vaikeuttanut kansainvälisten materiaalien hyödyntämistä. Kansainvälisiä lähteitä on käytetty, mutta niiden suomentamisessa on voinut tulla virheitä ja tekijät ovat voineet ymmärtää asioita väärin, joten se voi heikentää työn luotettavuutta. Tutkitun tiedon vähäisyys voi heikentää työn luotettavuutta. Työn luotettavuuteen on voinut vaikuttaa myös se, että työtä on tehty kahdestaan ja tekijät ovat tehneet omilla tahoillaan työtä. Tekijät tapasivat muutaman kerran, jolloin työtä tehtiin yhdessä.

Oppaan tekemisessä hyödynnettiin projektikirjallisuutta, jolla saatiin näyttöön perustuvaa tietoa projektin toteuttamisesta. Hyödynnettiin myös kirjallisuutta siitä, millainen on hyvä opas, jotta saatiin tehtyä hyvä sekä toimeksiantajan tarpeita palveleva opas. Opasta tehdessä kiinnitettiin huomiota oppaan ulkoasuun ja helppolukuisuuteen. Tarkoituksena oli luoda rakenteeltaan selkeä ja helposti luettava opas, jonka avulla työntekijä voi työssään huomioida asukaslähtöiseen hoitotyöhön liittyviä asioita. Opas tehtiin Attendo Katarinanpuiston henkilökunnan käyttöön.

Opinnäytetyön ja oppaan on tarkastanut ohjaava opettaja ja opas on lähetetty toimeksiantajalle luettavaksi. Opinnäytetyön tekijöitä on ollut kaksi ja tekijät ovat olleet tasa-arvoisia ja samat periaatteet omaavia.

8 Pohdinta

Laadukas ja asukaslähtöinen hoitotyö sekä virikkeellinen arki ovat jokaisen ikäihmisen perusoikeuksia tehostetussa palveluasumisessa. Jokaisella ikäihmisellä on oikeus oman näköiseen arkeen ja asukaslähtöisen hoitotyön tärkeimpänä periaatteena on, että ikäihminen saisi elää oman näköistä elämää myös tehostetussa palveluasumisessa. (Pirhonen 2017; Ahokas 2020.)

Opinnäytetyöprojektin tehtävänä oli laatia opas asukaslähtöisestä hoitotyöstä tehostetussa palveluasumisessa. Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä asukaslähtöistä ajattelu- ja työskentelytapaa tehostetussa palveluasumisessa. Valmis opas on tarkoitettu Attendo Katarinanpuiston käyttöön. Oppaan avulla Attendo Katarinanpuiston henkilökunta saa ideoita ja neuvoja asukaslähtöisen hoitotyön toteutukseen. Opas rakentui tutkitun tiedon pohjalta.

Asukaslähtöisyyttä voidaan pitää keskeisenä arvona asukaslähtöiselle hoitotyölle ja sen voidaan ajatella olevan myös eettisen toiminnan perusta. (Aalto ym. 2017). Terveysten ja hyvinvoinninlaitoksen (2022) tekemässä tutkimuksessa kävi ilmi, että ikäihmiset kokevat arjen tehostetussa palveluasumisessa virikkeettömäksi. Ahokkaan (2020) tekemä tutkimus osoittaa, että asukaslähtöinen hoitotyö lisää ikäihmisten sekä työntekijöiden viihtyvyyttä ja tyytyväisyyttä. On siis selvää, että asukaslähtöiseen hoitotyöhön olisi tärkeä panostaa, jotta ikäihmiset voisivat elää myös tehostetussa palveluasumisessa merkityksellistä ja hyvää elämää. Organisaation näkökulmasta asukaslähtöinen hoitotyö on myös kustannustehokasta (Lamberg 2018).

Opinnäytetyön tekijät työskentelevät yksikössä, jonne projekti toteutettiin. Tämän kautta opinnäytetyöntekijöillä oli selkeä käsitys siitä, millä tavoin asukaslähtöinen hoitotyö kyseisessä yksikössä toteutuu tällä hetkellä. Laitosmainen ajattelutapa on hyvin yleinen tehostetussa palveluasumisessa. Tämä ei kuitenkaan palvele tehtäessä asukaslähtöistä hoitotyötä. Jokaisen hoitajan tulisi siis unohtaa laitosmainen ajattelutapa. Ikäihminen pitäisi kohdata persoonana ja oman elämänsä asiantuntijana. (Pirhonen 2017; Ahokas 2020.)

Omahoitaja on keskeisessä roolissa toteuttaessa asukaslähtöistä hoitotyötä. On omahoitajan vastuulla tutustua kattavasti ikäihmisen taustoihin, jotta voidaan toteuttaa juuri tämän näköistä hoitoa ja arkea.

Valmiilla oppaalla saavutettiin asetettu tehtävä eli tuotettiin asukaslähtöistä hoitotyötä käsittelevä opas toimeksiantajalle. Opinnäytetyön tekijät eivät olleet laatineet aiemmin oppaita, mikä loi omat haasteensa opasta tehdessä. Aluksi oppaan sisältö oli hyvin niukka ja yleisellä tasolla esitetty. Lopullisessa oppaassa tietoa ja ideoita on enemmän, mutta oppaan sisältö olisi voinut olla innovatiivisempi ja se olisi voinut käsitellä innovatiivisemmin virikkeellistä arkea. Oppaassa olisi voinut olla kokonaisuudessa enemmän konkreettisia ohjeita ja neuvoja asukaslähtöisen hoitotyön toteutukseen. Valmiissa oppaassa on mainittu oleelliset asiat ja se on yhtenäinen sekä helposti luettava. Oppaasta tuli visuaalisesti houkutteleva, tausta on neutraali ja tehosteena on käytetty mielenkiintoa herättäviä kuvia ja tehosteita. Opasta voi hyödyntää asukaslähtöisen hoitotyön ideoinnissa, mutta konkreettista ohjetta asukaslähtöisen hoitotyön toteutukseen opas ei anna. Opasta voisi lähteä kehittämään enemmän innovatiiviseen suuntaan, joka antaisi enemmän uusia näkemyksiä asukaslähtöiseen hoitotyöhön sisältäen konkreettisuuden.

LÄHTEET

Aalto A-M., Vehko., Sainio S., Elovaino, M., Pekurinen, M. 2017

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen asiakaslähtöisyys. Tutkimuksesta tiiviisti 12/2017. Helsinki:

THL. Viitattu 27.4.2023

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134728/URN_ISBN_978-952-302-880-7.pdf?sequence=1

Aaltonen, M. Ahola, S. Villa, S. 2021. Itsemääräämisoikeus ikääntyneiden ympärivuorokautisissa palveluissa. Ihmisoikeuskeskus. Viitattu 29.3.2023

https://bin.yhdistysavain.fi/1586428/G1TemXOK4sG2Zatkyzf00VkkR8/IMO-raportti_2021_FI.pdf

Aarnio, H. 2019. Asukkaan itsemääräämisoikeus tehostetussa palveluasumisessa. YAMK opinnäytetyö. Vanhustyön (ylempi) amk tutkinto-ohjelma. Metropolia ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.2.2023

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/264531/Aarnio_Hanna.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Ahokas, A. 2020. Palvelulupaukset ovat avain asiakaslähtöiseen vanhustyöhön. Geroblogi. Viitattu 29.3.2023

<https://blogit.metropolia.fi/geroblogi/2020/02/03/palvelulupaukset-ovat-avain-asukaslahtoiseen-vanhustyohon/>

Ahokas, A. 2019. Palvelulupausten ilmeneminen ja toteutuminen vanhusten asumispalvelussa. Hoitotyöntekijöiden kokemuksia. YAMK opinnäytetyö.

Vanhusten (ylempi) amk tutkinto-ohjelma. Metropolia ammattikorkeakoulu.

Viitattu 29.3.2023

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/262925/Ahokas_Anne.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Attendo Katarinanpuisto. n.d. Viitattu 12.3.2023

<https://www.attendo.fi/palvelumme/palvelut-ikaihmisille/hoivakodit/kaarina/attendo-katarinanpuisto/>

Havakka, P., Karttunen, T., Kehusmaa, S., Leppäaho, S. 2022. Tutkimuksesta tiiviisti 57/2022. THL (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos.) Viitattu 2.4.2023.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145542/URN_ISBN_978-952-343-985-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Eklund, A. 2018. Tervetuloa meille! Uuden työntekijän perehdytys. Impact. Viitattu 19.4.2023.

Heikkilä, A-L. 2013. Muistisairaahan hoitoon tukea asukaslähtöisestä toimintamallista. Sitra. Viitattu 2.4.2023.

<https://www.sitra.fi/blogit/koukkuniemessa-kehitettiin-muistisairaahan-asukaslahtoinen-toimintamalli/>

Huhtinen-Hildén, L., Puustelli-Pitkänen, A., Strandman, P., Ala-Nikkola, E. 2017. Kohti luovaa arkea. TAITO- työelämäkirjat. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.2.2023

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/124164/kohti_luovaa_arkea_tutki_musraportti.pdf?sequence=1

Hyttinen, J. 2021. Asiakasosallisuus tehostetussa palveluasumisessa henkilökunnan kuvaamana. Pro gradu-tutkielma. Sosiaali- ja terveydenhallintotiede. Sosiaali- ja terveysjohtaminen laitos. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 29.3.2023

https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/25350/urn_nbn_fi_uef-20210771.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hyvä ympärivuorokautinen hoito. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Kardiologisen Seuran asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2020 (viitattu 25.3.2023). Saatavilla www.käypähoito.fi

Juvanoja K. 2019. Millaista on hyvä vanhustenhoito: mielekäs ja omannäköinen arki vai tylsyyttä päivät pitkät? Potilaan itsemääräämisoikeus hoitotyössä-blogi. Viitattu 17.3.2023 [Millaista on hyvä vanhustenhoito: mielekäs ja omannäköinen arki vai tylsyyttä päivät pitkät? | Sairaanhoidajat](#)

Kankaanpää, S., Piehl, A. 2011. Tekstintekijän käsikirja: Opas työssä kirjoittaville. Suomen yrityskirjat. Viitattu 22.3.2023

Kotimaisten kielten keskus n. d. Ohjeita ohjeiden tekijöille. Viitattu 9.4.2023

https://www.kotus.fi/ohjeet/hyvan_virkakielen_ohjeita/millaisia_ovat_toimivat_ohjeet_ja_kysymykset/ohjeita_ohjeiden_tekijoille

Kuntalaki. 10.4.2015/410.

Kuntaliitto. 2020. Iäkkäiden palvelut. Viitattu 19.2.2023

<https://www.kuntaliitto.fi/sosiaali-ja-terveysasiat/sosiaalihuolto/iakkaiden-palvelut/asumispalvelut-ja-laitoshoido>

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista. 28.12.2012/980.

Laki omaishoidon tuesta. 2.12.1995/937.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista. 17.8.1992/785.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. 22.9.2000/812.

Laki sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista. 3.8.1992/732.

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista. 3.4.1987/380.

Leemann, L., Hämäläinen, R.-M. 2015. Asiakasosallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 29.3.2023 www.thl.fi/sokra.

Lehtimäki, V., Kenni, M. 2018. Palvelulupaus käsikirja maakuntien valmistelijoille. Sosiaali- ja terveysministeriö ja Talent Vectia. Viitattu 29.3.2023

<https://stm.fi/documents/1271139/3116043/Palvelulupaus-k%C3%A4sikirja+maakunnan+valmistelijoille/7c26501c-6683-4a68-8403-d7e4198f6b37/Palvelulupaus-k%C3%A4sikirja+maakunnan+valmistelijoille.pdf>

Muistisairaudet. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Societas Gerontologica Fennican, Suomen Geriatri -yhdistyksen, Suomen Neurologisen Yhdistyksen, Suomen Psykogeriatrisen Yhdistyksen ja Suomen Yleislääketieteen yhdistyksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2020. Viitattu 06.3.2023. Saatavilla internetissä: www.kaypahoito.fi

Mäntyneva, M. 2016. Hallittu projekti. E-kirja Ellibs-kirjapalvelussa. Helsinki: Helsingin kauppakammari / Helsingin Kammari Oy ja tekijä. Vaatii kirjautumisen palveluun. Viitattu 14.3.2023 <https://www.ellibslibrary.com/book/978-952-246-400-2>

Palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen, Ikätalo. 10.2.2023. Viitattu 25.3.2023 <https://www.terveyskyla.fi/ikatalo/ik%C3%A4%C3%A4ntyneelle/koti-ja-asuminen/palveluasuminen-ja-tehostettu-palveluasuminen>

Pirhonen, J. 2017. Good human life in assisted living for older people. What residents are able to do and be. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 29.3.2023 <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101042/978-952-03-0416-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pioneer Network. 2022. Defining Culture Change. Viitattu 27.4.2023 <https://www.pioneernetwork.net/culture-change/what-is-culture-change/>

Raivio, M., Hartikainen, S. 2020. Ikääntyneen optimoitu lääkehoito perusterveydenhuollossa. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 136(13):1590–7. Viitattu 3.4.2023 <https://www.duodecimlehti.fi/duo15680>

Ruuska, K. 2007. Pidä projekti hallinnassa. Suunnittelu, menetelmät, vuorovaikutus. Helsinki: Talentum Media. Viitattu 22.3.2023

Saarto, T., Hänninen, J., Vainio, A., Antikainen, R., Ripatti, T., Schmidt, H. 2018. Palliatiivisen hoidon hyvät käytännöt. 1. painos. Helsinki: Duodecim.

Sanerma, P., Vikberg-Aaltonen, P. 2023. Havaintoja sosiaali- ja terveysalan asiakaslähtöisyydestä alalle palaavien hoitotyön ammattilaisten silmin. HAMK

Unlimited. Viitattu 13.4.2023 <https://unlimited.hamk.fi/hyvinvointi-ja-sote-ala/havaintoja-sosiaali-ja-terveysalan-asiakaslahtoisyydesta-alalle-palaavien-hoitotyön-ammattilaisten-silmin/#.ZDgJM3ZBy5c>

Sarkkinen, M. 2021. Millainen on hyvä ohje? Kahdeksan vinkkiä ohjeiden tekemiseen työpaikalla. Työpiste. Viitattu 22.3.2023 <https://www.ttl.fi/tyopiste/millainen-on-hyva-ohje-kahdeksan-vinkkia-ohjeiden-tekemiseen-tyopaikalla>

Strandberg, T. 2012. Mihin vanhukset kuolevat. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 2012;128(21):2190. Viitattu 13.4.2023 <https://www.duodecimlehti.fi/duo10607>

Sinervo, L. 2019. Asiakaskin on asiantuntija – kaikki osapuolet voivat oppia toisiltaan. THL blogi. Viitattu 06.3.2023 <https://blogi.thl.fi/asiakaskin-on-asiantuntija-kaikki-osapuolet-voivat-oppia-toisiltaan/>

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2023. Palveluseteli. Viitattu 29.3.2023 <https://stm.fi/palveluseteli>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Suomen seniorihoiva. Vanhusten yleisimmät sairaudet. N.d. Viitattu 2.4.2023 <https://suomenseniorihoiva.fi/tietopankki/ikaantyneiden-sairaudet/vanhusten-yleisimmat-sairaudet/>

TENK (Tutkimuseettinen neuvottelukunta) 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 12.3.2023. <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/HTK-ohje-2012>

Terveydenhuoltolaki. 30.12.2010/1326.

THL (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos) 2020. Asiakaslähtöisyys. Viitattu 29.3.2023. [Asiakaslähtöisyys - THL](#)

THL (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos) 2022. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Viitattu 19.2.2023 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/asiakasosallisuuden-johtaminen-sosiaali-ja-terveyspalveluissa>

THL (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos) 2023. Ikääntyminen. Viitattu 19.2.2023 <https://thl.fi/fi/web/ikaantyminen/muuttuvat-vanhuspalvelut/vanhuspalvelujen-lait-ja-suositukset>

Turunen, H. 2019. Näin teet hyvän PowerPoint-esityksen. Hiiltä ja timanttia blogi. Metropolia ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.5.2023 <https://blogit.metropolia.fi/hiilta-ja-timanttia/2019/01/27/nain-teet-hyvan-powerpoint-esityksen/>

Valvira. 2018. Potilaan asema ja oikeudet. Viitattu 29.3.2023 <https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/potilaan-asema-ja-oikeudet-oikeudet>

Valvira. 2020. Elämän loppuvaiheen hoito. Viitattu 29.3.2023 https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammattinharjoittaminen/elaman_loppuvaiheen_hoito

Vanhustyön keskusliitto. Vanhuksen itsemääräämisoikeus. 18.11.2019. Viitattu 29.3.2023 <https://www.sttinfo.fi/tiedote/vanhuksen-itsemaaraamisoikeus?publisherId=64021107&releaseId=69869553>

Valvira. 2021. A. Liikkumista rajoittavien turvavälineiden käyttö. Viitattu 29.3.2023 https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/potilaan-asema-ja-oikeudet-oikeudet/liikkumista_rajoittavien_turvavälineiden_kaytto

Valvira. 2021. B. Kunta vastaa asumispalveluiden hyvästä laadusta ja perusoikeuksien toteutumisen turvaamisesta. Ohjekirje. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Viitattu 12.3.2023 https://www.valvira.fi/documents/14444/236772/Ohjauskirje_vanhusten_asumispalveluihin_27042021.pdf/a662132b-56f4-4811-22d0-fi

*ASUKASLÄHTÖINEN
HOITOTYÖ
TEHOSTETUSSA
PALVELUASUMISESSA
-OPAS ATTENDO
KATARINANPUISTON
TYÖNTEKIJÖILLE*

ELINA KINNUNEN & MAIJA
VIRTANEN

SISÄLTÖ

1. ATTENDON LUPAUKSET
2. ATTENDON ARVOT
3. ASUKASLÄHTÖISYYS
4. ASIAKASLÄHTÖISYYS JA -OSALLISUUS
5. ASUKASLÄHTÖINEN HOITOTYÖ
6. OMAHOITAJUUDEN MERKITYS
7. VIRIKKEELLINEN ARKI
8. ASUKASLÄHTÖISEN HOITOTYÖN
VAIKUTUKSET TUTKIMUKSIEN MUKAAN
9. LAIT
10. LÄHTEET

ATTENDON LUPAUKSET

- Asukasta on kuunneltu ja osallistettu
- Asukasta on kohdeltu kunnioituksella ja lämmöllä
- Asukasta on kannustettu itsenäisyyteen
- Asukkaan olo on turvallinen
- Asukkaan elämänlaatu on parantunut

Välittäminen

Saamme ihmiset tuntemaan olonsa turvallisiksi ja arvostetuksi. Kunnioitamme jokaisen itsensä määräämisoikeutta ja autamme asukkaitamme elämään omannäköistä, täyttä elämää. Kuuntelemme, keuhumme, kiitämme, kannustamme ja korjaamme. Työskentelemme tiiminä ja tuemme työkavereita.

Avaaminen

Pyrimme aina ymmärtämään jokaisen ihmisen tarpeita ja toiveita. Teemme oikeita asioita oikeaan aikaan. Pienet asiat ovat ratkaisevia; pidämme huolta niistä. Kehitämme ja otamme opiksi: näemme ratkaisuja, emme ongelmia.

Sitoutuminen

Kun tulen tietoiseksi, tulen vastuulliseksi. Meillä on tekemisen meininki; pidämme lupauksemme ja tartumme toimeen ripeästi. Teemme aina työmme mahdollisimman hyvin. Olemme ylpeitä työstämme ja siitä, että olemme attendolaisia.

ATTENDON ARVOT

ASUKASLÄHTÖISYYS

Organisaation palvelulupaukset ja tavoitteet toimivat lähtökohdana asukaslähtöiselle toimintatavalle.

Asukaslähtöisyys on keskeisin arvo ja eettisen toiminnan perusta.

Keskeiset käsitteet: Asiakaslähtöisyys- ja osallisuus.

Mahdollistaa ikäihmiselle hyvän elämän palveluasumisessa.

Tärkein periaate: Ikäihminen saisi elää oman näköistä elämää myös muuttaessaan tehostettuun palveluasumiseen.

ASIAKASLÄHTÖISYYS

1

Organisaation tai työntekijän toimintatapaan liittyvä käsite.

2

Asukkaan tavat ja tottumukset otetaan huomioon hoitoa suunniteltaessa.

3

Ytimenä: Kokonaisvaltainen huomiointi ja välittäminen.

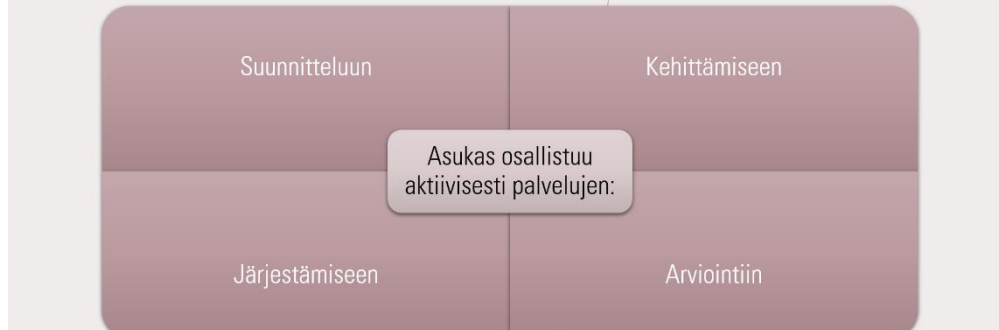
4

Asiakkaan toiveet otetaan aidosti huomioon hoitoa suunniteltaessa, toteuttaessa ja arvioitaessa.

5

Työskentelytavat ovat lähtöisin asiakkaan toimintatavoista eivätkä organisaation tai työntekijän.

ASIAKASOSALLISUUS

ASIAKASLÄHTÖINEN HOITOTYÖ

Kohtaa vanhus yksilönä hänen toiveita ja valintoja kunnioittaen.

Huomioi, että vanhus ei ole työn kohde!
Vanhus on ihminen ja hänen persoonansa tulee huomioida.

Luovu laitospaisesta työotteesta, se ei palvele tarkoitusta.

Luovu tehtävien suorittamisesta.

Toteuta hyvä perushoito asukkaan toiveita ja tapoja kunnioittaen.

Ota huomioon asukkaan hoidossa hänen toimintakyky ja pyri osallistamaan asukasta. Näin hoito toteutuu asukkaan kanssa eikä asukkaalle.

Asukkaalla on oikeus kieltäytyä hoidollisista toimenpiteistä, esimerkiksi lääkehoito.

OMAHOITAJUUDEN MERKITYS

- Omahoitaja tutustuu asukkaan taustoihin kattavasti, jotta voidaan toteuttaa juuri hänen näköistensä hoitotyötä.
- Yksilöllisesti suunnitellut tarpeet ja niiden toteuttaminen.
 - Elämän historia
 - Valokuvat
 - Muistelulaatikko
 - Laatikkoon voi kerätä asukkaalle elämän varrelta tärkeitä esineitä ja asioita.
 - Ruokailutottumukset
 - Toive esimerkiksi pitkään nukkumisesta
 - Toive aktiviteeteista
 - Toive päivärytmistä

VIRIKKEELLINEN ARKI

- Asukaslähtöisyys arjessa toteutuu ottamalla asukasta mukaan arkisiin askareisiin.
- Arkiset askareet valitaan asukkaan toiveiden mukaisesti.

- Arkisia askareita voi olla:
 - Roskien vienti
 - Postin haku
 - Pyykkien viikko
 - Leivän voitelu
 - Juomien kaataminen
 - Pöytien pyyhintä
 - Kukkien kastelu
 - Astioiden kerääminen
 - Sängyn petaaminen
 - Lumen luonti
 - Pienet piha-askareet

VIRIKKEELLINEN ARKI

Erilaiset aktiviteetit ovat tärkeitä luodessa mielekästä arkea asukkaalle.

Kognitiivinen harjoittelu on tutkitusti hyväksi havaittu ikäihmisten kanssa.

Muistelupiiri	Aistilaatikko	Musiikin kuuntelu	Muistipelit	Bingo	Ongelmanratkaisutehtävät
---------------	---------------	-------------------	-------------	-------	--------------------------

ASUKASLÄHTÖISEN
HOITOTYÖN
VAIKUTUKSET
TUTKIMUKSIEN
MUKAAN

Lisää asukkaiden viihtyvyyttä ja
positiivisia kokemuksia.

Vähentää antipsykoottien ja
rauhottavien lääkkeiden käyttöä.

Asukkaiden toimintakyky
kohenee.

Vaikuttaa henkilöstön
hyvinvointiin merkittävästi.

LAIT

- Perustuslaki (731/1999)
- Kuntalaki (410/2015)
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (758/1992)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

LÄHTEET

- Ahokas, A. 2020. Palvelulupaukset ovat avain asukaslähtöiseen vanhustyöhön. Geroblogi. Viitattu 29.3.2023 <https://blogit.metropolia.fi/geroblogi/2020/02/03/palvelulupaukset-ovat-avain-asukaslahtoiseen-vanhustyohon/>
- Attendo. n. d. Viitattu 22.4.2023 <https://www.attendo.fi/tietoa-attendosta/>
- Heikkilä, A-L. 2013. Muistisairaahan hoitoon tukea asukaslähtöisestä toimintamallista. Sitra. Viitattu 2.4.2023. <https://www.sitra.fi/blogit/koukkuniemessa-kehitettiin-muistisairaahan-asukaslahtoinen-toimintamalli/>
- Huhtinen-Hildén, L., Puustelli-Pirkänen, A., Strandman, P., Ala-Nikkola, E. 2017. Kohti luovaa arkea. TAITO- työelämäkirjat. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.2.2023 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/124164/kohti_luovaa_arkea_tutkimusraportti.pdf?sequence=1
- Juvanoja K. 2019. Millaista on hyvä vanhustenhoito: mielekäs ja omannäköinen arki vai tylsyyttä päivät pitkät? Potilaan itsemääräämisoikeus hoitotyössä-blogi. Viitattu 17.3.2023 [Millaista on hyvä vanhustenhoito: mielekäs ja omannäköinen arki vai tylsyyttä päivät pitkät? | Sairaanhoidajat](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/124164/kohti_luovaa_arkea_tutkimusraportti.pdf?sequence=1)

- Kuntalaki. 10.4.2015/410.
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista. 17.8.1992/785.
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. 22.9.2000/812.
- Leemann, L., Hämäläinen, R.-M. 2015. Asiakasosallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 29.3.2023 www.thl.fi/sokra
- Pirhonen, J. 2017. Good human life in assisted living for older people. What residents are able to do and be. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 29.3.2023 <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101042/978-952-03-0416-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.
- THL (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos) 2020. Asiakaslähtöisyys. Viitattu 29.3.2023. [Asiakaslähtöisyys - THL](#)